

FIȘA DISCIPLINEI

DISCIPLINA: **SPIRITUALITATE ORTODOXĂ: ASCETICA ȘI MISTICA**

Pr. Prof. dr. Ioan Cristinel Teșu

I. FINALITĂȚI:

1. Cunoașterea specificului, trăsăturilor și notelor distinctive ale Spiritualității Ortodoxe.
2. Cunoașterea marilor personalități ale spiritualității creștine, în general, și ale celei răsăritene, în special, și a învățăturilor lor.
3. Aprofundarea învățăturilor Sfinților Părinți privind etapele vieții duhovnicești.
4. Înțelegerea modurilor de manifestarea patimilor trupești și sufletești.
5. Însușirea cunoștințelor privind virtuțile creștine, din perspectiva unei finalități formatoare, experimentale.
6. Dobândirea și exersarea discernământului spiritual.
7. Cultivarea dialogului cu celelalte discipline teologice și ramuri ale științei, în identificarea unei viziuni interdisciplinare, integratoare asupra vieții duhovnicești creștine.
8. Dezvoltarea dorinței împlinirii în viața concretă a învățăturilor, sfaturilor și recomandărilor duhovnicești ale marilor personalități spirituale creștine, din perspectiva îmbunătățirii morale.

II. OBIECTIVE SPECIFICE:

1. Însușirea istoricului disciplinei, a conceptelor, curentelor și noțiunilor specifice acesteia, dintr-o perspectivă cronologică și sistematică.
2. Cunoașterea terminologiei, conceptelor și noțiunilor generale specifice Asceticii și Misticii Ortodoxe.
3. Cunoașterea marilor personalități ale Spiritualității creștine și a specificului învățăturii lor.
4. Familiarizarea cu operele Sfinților Părinți și ale scriitorilor duhovnicești răsăriteni.
5. Cunoașterea marilor etape ale vieții creștine și notele lor definitorii.
6. Descrierea modalităților de manifestare a păcatelor și patimilor, ca forme ale răului spiritual.
7. Prezentarea corectă a mijloacelor de luptă trupească și duhovnicească împotriva păcatelor și a patimilor trupești și sufletești.
8. Însușirea noțiunilor fundamentale cu privire la virtuțile creștine și a modurilor de cultivare concretă a lor.
9. Prezentarea comparativă a aspectelor specifice Misticii Ortodoxe.
10. Cunoașterea modurilor de manifestare a trăirilor mistice ortodoxe.

11. Dobândirea criteriilor de discernere asupra experiențelor duhovnicești.
12. Conștientizarea asupra importanței pentru omul și lumea contemporană a valorii rugăciunii personale și eclesiale.
13. Evidențierea complementarității dintre mijloacele personale, individuale, și cele eclesiale, sacramentale de asceză și progres spiritual.
14. Dobândirea capacității de prezentare și interpretare comparativă a conținuturilor științifice și duhovnicești dobândite.
15. Obținerea capacității intelectuale și spirituale necesare prezentării învățăturilor duhovnicești răsăritene, în contextul actual, lumii și omului contemporan, în scopul îmbunătățirii vieții morale.

III. MODALITĂȚI DE REALIZARE:

Prelegere, expunere (Power Point), referat, studiu de caz, dezbatere, analiză, seminarizare

IV. CRITERII DE EVALUARE A STUDENȚILOR:

Prezența și implicarea la orele de seminar și susținerea unei lucrări științifice anuale (30%), lucrare scrisă (70%)

SEMESTRUL I

1. **Ascetica și Mistica: definiții, obiect, metodă, relația cu alte discipline teologice și „umaniste”.**
2. **Istoria Spiritualității Ortodoxe.**
Elemente de ascetică și mistică în scrierile nou-testamentare: Învățătura Mântuitorului Iisus Hristos - izvor al Asceticii și Misticii creștine ; Elemente de ascetică și mistică, în scrierile ioaneice; Asceza și mistica paulină. La scriitorii primelor veacuri creștine: Filon, Clement Alexandrinul, Origen, Dionisie Areopagitul, Grigorie de Nyssa.
Învățătura ascetico-mistică a marilor Părinți și scriitori duhovnicești: Marcu Ascetul, Sfântul Diadoh al Foticeii, Sfântul Macarie Egipteanul, Evagrie Ponticul, Sfântul Ioan Casian, Sfântul Grigorie de Nyssa; Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Ioan Scărarul, Simeon Noul Teolog.
Spiritualitatea siriacă.
Spiritualitatea sinaită.
Sfântul Grigorie Palama și isihasmul.
Spiritualitatea atonită.
Spiritualitatea greacă, rusă, sârbă, bulgară.
3. **Monahismul creștin - „chipul îngeresc” de viațuire creștină (întemeietori, reguli, rânduieli, importanță și perspective).**

4. **Literatura duhovnicească:** Pateric, Limonariu, Sbornic, Filocalia, Pelerinul rus, etc.; Dicționare, enciclopedii, manuale, tratate și lucrări de spiritualitate răsăriteană din secolele al XX-XXI-lea.
5. **Caracterele și notele specifice ale spiritualității ortodoxe.** Caracterul trinitar, hristologic, pnevmatologic și eclesial.
6. **Spiritualitatea ortodoxă românească: istoric, centre, personalități, caracteristici, note distinctive și contribuții specifice.**
7. **Spiritualitatea răsăriteană (Ascetica și Mistica) - disciplină de studiu în școlile teologice românești:** personalități și contribuția lor: Nichifor Crainic, I.G. Savin, N. Mladin, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae.
8. **Lumea sau creația - operă a iubirii lui Dumnezeu, destinată îndumnezeirii;** Învățătura ascetică despre raționalitatea creației; Experiența ascetică a „pustiei” și retragerea interioară; Taina sau misterul „materiei” înduhovnicite, țel final al epectazei creației spre desăvârșire; Valoarea duhovnicească a timpului sau cronologia îndumnezeirii.
9. **Elemente de antropologie duhovnicească.** Omul - rege și cunună a creației. Trupul - prieten sau dușman, ajutor sau potrivnic în opera ascetică? Asceza trupului; Problema afectelor și valoarea lor duhovnicească; Simțurile trupești și simțurile duhovnicești; Sufletul - locaș al dumnezeirii; Perspectiva ascezei sufletești.
10. **Despre „viața în Hristos”. Treptele sau etapele urcușului duhovnicesc: purificarea, iluminarea, desăvârșirea; raportul dintre asceză și mistică.**

SEMESTRUL AL II-LEA

11. **Asceza negativă: Păcatul și patimile - boli ale sufletului:**
 - Etapele sau treptele păcatului;
 - Lista sau catalogul patimilor;
 - Cauzele patimilor; Filavtia și cei trei „uriași” ai patimilor;
 - Circuitul sau intercondiționarea patimilor;
 - Conținutul sau constituția patimilor;
 - Remedii duhovnicești generale împotriva patimilor;
 - Patima lăcomiei pântecelui și lupta împotriva ei;
 - Desfrânarea și lupta împotriva ei;
 - Iubirea de arginți și mijloacele de vindecare;
 - Tristețea și terapeutica ei creștină;
 - Trândăvia și lupta împotriva ei;
 - Mânia și biruirea ei;
 - Slava deșartă și mândria și lupta de eliberare din robia lor.
12. **Asceza pozitivă: virtuțile creștine - redobândire a stării originare de sănătate duhovnicească:**

- Credința - temelie a edificiului duhovnicesc;
 Temerea de Dumnezeu și cugetarea la moarte;
 Înrânarea și pocăința. Paternitate și filiație duhovnicească;
 Răbdarea necazurilor cu nădejde;
 Paza gândurilor și a minții;
 Smerenia și blândețea;
 Iubirea - culme a virtuților creștine.
13. **Apatheia sau nepățimirea - „cerul minții, coborât în inimă”.**
 14. **Teognosia ortodoxă. Cunoaștere și contemplație. Formele cunoașterii lui Dumnezeu. Apofatismul și treptele lui.**
 15. **Trăsăturile specifice ale vieții mistice creștine.**
 16. **Rugăciunea - „convorbire cu Dumnezeu”;** Forme, metode, rânduieli, trepte;
 Rugăciunea lui Iisus: istoric, formulare, metode și roade; Sfânta Liturghie - inima cultului ortodox.
 17. **Harul și darurile Sfântului Duh în viața creștină.**
 18. **Relația dintre mistica personală/individuală și mistica sacramentală/eclesială.**
 19. **Experiențe mistice suprafirești. Criterii de discernere.**
 20. **Theosis, desăvârșirea sau „pățimirea îndumnezeirii”.**
 21. **Spiritualitatea răsăriteană - o spiritualitate pentru omul contemporan.**

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură.* Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, f.a.
2. Colecția „Părinți și scriitori bisericești”, EIBMBOR.
3. *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care ne arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși.* Vol. I-XII. Traducere de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Sibiu-București, 1946-1992 și reeditările.
4. Bouyer, Louis, *Histoire de la spiritualite chretienne*, Paris, 1960.
5. Idem, *Introduction a la vie spirituelle. Precis de theologie ascetique et mystique*, Paris, 1960.
6. Idem, *La spiritualite du Nouveau Testament et des Peres*, Paris, 1966.
7. Viller, Marcel, *La spiritualite des premiers siecles chretiens*, Paris, 1930.
8. Guillaumont, Antoine, *Etudes sur la spiritualite de l'Orient chretien*, collection „Spiritualite orientale”, no. 66, Abaye de Bellenfontaine, 1996.
9. Idem, *La spiritualite medievale*, Aubier, Paris, 1983.
10. Crainic, Nichifor, *Sfințenia-Împlinirea umanului (Curs de teologie mistică) (1935-1936)*, Ediție îngrijită de Ierod. Teodosie Paraschiv, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993.

11. Idem, *Cursurile de mistică. I. Teologie mistică II. Mistică germană*, studiu introductiv și ediție de diac. Ioan I. Ică jr., DEISIS, Sibiu, 2010.
12. Stăniloae, Preot Profesor Dr. Dumitru, *Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și mistica*, EIBMBOR, București, 1992.
13. Mladin, Nicolae, *Prelegeri de mistică ortodoxă*, Editura Veritas, Târgu-Mureș, 1996.
14. Savin, Ioan Gh., *Mistica și ascetica ortodoxă*, Sibiu, 1996.
15. Cosma, Preot Prof. univ. dr. Sorin, *Ascetica*, Editura Marineasa, Timișoara, 2003.
16. Andrew Louth, *Originile tradiției mistice creștine. De la Platon la Dionisie Areopagitul*, traducere: Elisabeta Voichița Sita, Editura DEISIS, Sibiu, 2002.
17. Lossky, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*. Traducere, studiu introductiv și note Pr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, s.l, s.a.
18. Spidlik, Tomas, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. I. Manual sistematic*. Traducere și prezentare: diac. Ioan I. Ică jr., Cuvânt înainte: P. Marko I. Rupnik S.J., Editura DEISIS, Sibiu, 1997.
19. Idem, *Spiritualitatea Răsăritului creștin. II. Rugăciunea*. Traducere: diac. Ioan I. Ică, Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
20. Idem, *Spiritualitatea Răsăritului Ortodox. III. Monahismul*. Traducere: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2000.
21. Meyendorff, John, *Sfântul Grigorie Palama și mistica ortodoxă*. Traducere de Angela Pagu, Editura Enciclopedică, București, 1995.
22. Arseniev, Nicolae, *Mistica și Biserica ortodoxă*. Traducere: Remus Rus, Editura Iri, București, 1994.
23. Evdochimov, Paul, *Vârstele vieții spirituale*. Cuvânt înainte și traducere Pr. Prof. Ion Buga, Christiana, București, 1993.
24. Diac. Ioan I. Ică jr., *Teologie și teologi după Sf. Grigorie de Nazianz*, în „Mitropolia Ardealului” XXXIV (1989), nr. 7.
25. Idem, *Sfântul Maxim Mărturisitorul despre iubirea agapică*, în „Mitropolia Ardealului” XXXIII (1988), nr. 7.
26. Idem, *Teologie și spiritualitate la Sf. Simeon Noul Teolog*, în „Mitropolia Ardealului”, XXXII (1997), nr. 3.
27. Idem, *Morala și spiritualitatea ortodoxă în viziunea Sfântului Grigorie Palama*, în „Revista Teologică” 76, 1994, nr. 3.
28. Stan, Pr. lect. dr. Nicolae Răzvan, *Ascetica și Mistica creștină în formarea teologică și în viața preotului și a credinciosului*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 5-8/2004.
29. Idem, *Asceza - cale spre îndumnezeire*, în „Teologia”, Revista Facultății de Teologie Ortodoxă din Arad, nr. 2/2005.
30. Idem, *Teologia - Taina cunoașterii lui Dumnezeu prin trăirea ascetică, experiența eclesială și aprofundarea adevărilor doctrinare*, în vol. „Revelație, Dogmă și

Spiritualitate în Perspectiva Misiunii Bisericii. Al III-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică Ortodoxă, Cluj-Napoca, 25-26 mai 2010”, ediție îngrijită de: Pr. Prof. Dr. Valer Bel și Pr. Asist. Dr. Cristian Sonea, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.

CAPITOLUL: NOȚIUNI INTRODUCTIVE

31. Guillaumont, Antoine, *Originile vieții monahale. Pentru o fenomenologie a monahismului*. Traducere de Constantin Jinga, Editura Anastasia, București, 1998.
32. Regnault, Lucien, *Viața cotidiană a Părinților deșertului în Egiptul secolului IV*. În românește: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1997.
33. Timotei Alexandrinul, *Istoria monahilor din Egipt (390-394)*. Editura România creștină, 1998.
34. Bielawski, Maciej, *Monahismul bizantin*, traducere din limba italiană Andrei Mărcuș, Galaxia Gutenberg, 2007.
35. Idem, *Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică despre lume*. Traducere și cuvânt înainte: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
36. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua. Tâlcuiri ale unor locuri cu multe și adânci înțelesuri din sfinții Dionisie Areopagitul și Grigorie Teologul*. Traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 1983.
37. Idem, *Scrieri și epistole hristologice și duhovnicești*. Traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 1990.
38. Idem, *Mystagogia. Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*. Introducere, traducere, note și două studii de preotul profesor dr. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 2000.
39. Thunberg, Lars, *Man and Cosmos, The Vision of St. Maximus the Confessor*, with a Foreword by A. M. Allchin, St. Vladimir's Seminary Press, New-York, 1985.
40. Kalamiros, Alexandros, *Sfinții Părinți despre originile și destinul omului și cosmosului*. Traducere și postfață: Pr. Prof. Ioan Ică, Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
41. Lemeni, Adrian, *Sensul eshatologic al creației*, Editura Asab, București, 2007.
42. Dalmais, O.P.I., Henri, *La manifestation du Logos dans l'homme et dans l'Eglise. Typologie anthropologique et typologie ecclesiale d'après Qu Thal. 60 et la Mystagogie*, în F. Heinzer et C. Von Schonborn, *Maximus Confessor. Actes du Symposium sur Maxime le Confesseur*, Fribourg, 2-5 septembre, 1980, Fribourg, 1982.
43. Idem, *La theorie de „logoi” des creatures chez s. Maxime le Confesseur*, în „Revue de Sciences Philosophiques et Theologiques”, 36 (1952).

44. Rossum, Joost van, *The Logoi of Creation and the Divine „Energies” in Maximus the Confessor and Gregory Palamas*, în „*Studia Patristica*”, Vol. XXVIII, Leuven, 1993.
45. Popa, Pr. lector Gheorghe, *Raționalitatea creației la Sfântul Maxim Mărturisitorul*, în „*Analele Științifice ale Universității <<Al. I. Cuza>> din Iași (Serie nouă). Teologie, Tomul I* (1992).
46. Stoenescu, Ierom. Daniil Nacu, *Învățătura Sfântului Maxim Mărturisitorul despre rațiunile divine*, în „*Mitropolia Banatului*”, XXXV (1985), nr. 7-8.
47. Tache, Pr. Drd. Sterea, *Teologia Logosului la Sfântul Maxim Mărturisitorul*, în „*Studii teologice*”, XXIX (1977), nr. 5-8.
48. Teșu, Pr. Asist. Ioan, *Teologia creației. Perspectiva spiritualității ortodoxe*, în „*Analele Științifice ale Universității <<Al. I. Cuza>> din Iași, Tom III* (1995-1996).
49. Anghelescu, F. Gheorghe, *Timp și dincolo de timp. Considerații din antropologia patristică clasică răsăriteană*, Editura Universității din București, 1997.
50. Ciobotea, drd. Dan Ilie, *Timpul și valoarea lui pentru mântuire*, în „*Ortodoxia*”, XXIX (1977), nr. 2.
51. Mantzaridis, Prof. Georgios, *Hristos și timpul* (Traducere de Protos. lect. Daniil Stoenescu), în „*Revista teologică*”, V (1995), nr. 2.
52. Idem, *Time and Man*. Translated from the original Greek by Julien Vulliamy, St. Tikhon’s Seminary Press, Pennsylvania, 1996.

CAPITOLUL: ELEMENTE DE ANTROPOLOGIE DUHOVNICEASCĂ

53. Marcu, Diacon Dr. Grigorie T., *Antropologie paulină*, cu o prefață de Dr. Vasile Gheorghiu, Sibiu, 1941.
54. Nellas, Panayotis, *Omul - animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*. Ediția a II-a. Studiu introductiv și traducere: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1999.
55. Popovici, Arhimandritul Iustin, *Omul și Dumnezeu-Om. Abisurile și culmile filosofiei*. Studiu introductiv și traducere: Pr. prof. Ioan Ică și diac. Ioan I. Ică jr., Prefață: prof. Ioannis Karmiris. Postfață: Panayotis Nellas, Editura DEISIS, Sibiu, 1997.
56. Pavel, Prof. Dr. Constantin, *Tragedia omului în cultura modernă*. Ediție îngrijită și note de Marilena Andrei, Anastasia, 1997.
57. Răducă, Preot Dr. Vasile, *Antropologia Sfântului Grigorie de Nyssa*, EIBMBOR, București, 1996.
58. Teșu, Preot Ioan C., *Omul - taină teologică*, Editura Christiana, București, 2002.
59. Moșoiu, Nicolae, *Trupul uman, „organ străveziu al tainei infinite a lui Dumnezeu”*, în „*Teologia*”, V (2001), nr. 2, p. 72-81.

60. Paulescu, Nicolae C., *Noțiunile de „suflet” și „Dumnezeu” în filosofie*, Editura Anastasia, București, 1999.
61. Stăniloae, Preot Prof. D., *Antropologie ortodoxă. Comentarii asupra stării primordiale a omului*, în „Anuarul Academiei Teologice „Andreiene” Ortodoxă Română din Sibiu”, XVI (1939-1940), Sibiu, 1940.
62. Idem, *Elemente de Antropologie Ortodoxă*, în volumul „Prinos închinat Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de vârstă, cincizeci de ani de preoție și șapte ani de patriarhat”, București, 1946.
63. Stan, Pr. dr. Nicolae Răzvan, *Antropologia din perspectiva hristologică: bazele doctrinei ale vieții duhovnicești*, teză de doctorat, Prefață de Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Gh. Radu și Postfață de Pr. Prof. Univ. Dr. Ilie Moldovan, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2007.
64. Hierotheos, mitropolit de Nafpaktos, *Persoana în tradiția ortodoxă*, traducere: prof. Paul Bălan, Editura Bunavestire, Bacău, 2002.
65. Carpentier, R., *Conscience, în Dictionnaire de Spiritualite. Ascetique și mystique. Doctrine et histoire*, Tome II, Beauchesne, Paris, 1953.
66. Coman, Pr. Prof. Ioan G., *Spirit umanist și elemente de antropologie în gândirea patristică*, în „Studii teologice”, XXII (1970), nr. 5-6.
67. Comblin, Joseph, *Anthropologie chretienne*, traduit de l'espagnol par Raymond Parette. Present par Rene Simon, Cerf, Paris, 1991.
68. Fraigneau-Julien, B., *Les sens spirituels et la vision de Dieu selon Symeon le Nouveau Theologien*, Beauchesne, Paris, 1985.
69. Vîșeslavțev, B., *Însemnătatea inimii în religie*, în „Revista teologică”, XXIV (1934), nr. 1-2.
70. Bacoiani, Arhimadrit Vasiliu, *Sufletul după moarte*, Editura Bunavestire, Galați, 2002.
71. Larchet, Jean-Claude, *Tradiția despre viața după moarte*, Traducere din limba franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2006.

CAPITOLUL: ASCEZA NEGATIVĂ

72. Sfântul Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut* alcătuit pentru cel mai mare folos sufletesc de ieromonahul atonit și editat la cererea mai marilor credincioși creștini de P. Cuv. Ieromonah Gavriil Aghioritul, Chișinău, 1991.
73. Idem, *Paza celor cinci simțuri. Carte sfătuitoare pentru paza celor cinci simțuri, a nălucirii și a inimii și care sunt îndulcirile duhovnicești și chiar ale minții*, colecția „Comorile pustiei”, nr. 35, Anastasia, 1999.
74. Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, *Dinamica despățimirii. Spiritualitate creștină*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2001.

75. Ieromonahul Benedict Aghioritul, *Patimile și vindecarea lor*. Traducere din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Schitul Lacu - Sfântul Munte Athos, Editura <<Evangelismos>>, București, 2002.
76. Vlachos, Mitropolit Hierotheos, *Psihoterapia ortodoxă. Știința Sfinților Părinți*. Traducere în limba română de Irina Luminița Niculescu, Editura Învierea - Arhiepiscopia Timișoarei, 1998.
77. Idem, *Psihoterapia ortodoxă. Continuare și dezbateri*. Traducere din limba greacă: prof. Ion Diaconescu și prof. Nicolae Ionescu, Editura Sofia, București, 2001.
78. Larchet, Jean-Claude, *Terapeutică bolilor spirituale*, În românește de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2001.
79. Idem, *Terapeutică bolilor mintale. Experiența Răsăritului creștin din primele secole*. Traducere din limba franceză de Florin Sicoie, Harisma, București, 1997.
80. Andrei, Episcopul Alba Iuliei, *Sovedanie și comuniune*, Alba Iulia, 1998.
81. Teșu, Preot Ioan C., *Din iadul patimilor spre raiul virtuților*, Editura Christiana, București, 2000.
82. Coman, Pr. Prof. Ioan G., *Dumnezeu nu este autor al răului*, în „Studii teologice”, V (1953), nr. 1-2.
83. Pavel, Asist. Const., *Patimile omenești, predică în calea mântuirii*, în „Studii teologice”, V (1953), nr. 7-8.
84. Idem, *Patimi dăunătoare vieții omenești (desfrânarea, invidia, mânia)*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, XXXIII (1957), nr. 5-7.
85. Idem, *Trândăvia și trufia în concepția moralei creștine*, în „Studii teologice”, IX (1957), nr. 7-8.
86. Popa, Pr. lect. Gh, Petraru, Pr. lect. Gh., *Patimile omenești și implicațiile lor moral-sociale*, în „Teologie și viață”, V (1995), nr. 1-3.
87. Avdeev, Dr. Dmitri, *Psihiatria ortodoxă în întrebări și răspunsuri. De vorbă cu un psihiatru ortodox*, traducere din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2010.
88. Enăchescu, Constantin, *Tratat de psihanaliză și psihoterapie*, ediția a III-a, POLIROM, 2007.
89. Enăchescu, Constantin, Enăchescu Liliana, *Psihosomatică*, POLIROM, 2008.
90. Faros, Pr. Filoteu, *Dialogul în psihoterapia ortodoxă*, traducere din limba greacă de Pr. Șerban Tica, Editura Sophia, București, 2010.
91. Karelin, Arhimandrit Rafail, *Drumul spre cunoașterea de sine. Convorbiri despre viața duhovnicească*, traducere din limba rusă de pr. Nicolae Crețu, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2012.
92. Bunge, Ieromonah Gabriel, *Evagrie Ponticul. O introducere*. Studiu introductiv și traducere: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1997.
93. Evagrie Ponticul, *Scieri alese*. Traducere și note: Radu Duma, Editura Herald, București, s.a.

94. Idem, *Tratatul practic. Gnosticul*. Studiu introductiv, traducere și comentarii de Cristian Bădiliță, Polirom, Iași, 1997.
95. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie*. Traducere din limba greacă și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2001.
96. Evdochimov, Paul, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*. Traducerea Gabriela Moldoveanu. Verificarea și îmbunătățirea traducerii Pr. Lect. univ. dr. Vasile Răducă, Christiana, București, 1994.
97. Laroche, Michel Philippe, *Un singur trup - aventura mistică a cuplului*. Traducere și adaptare de Constantin Jinga, Editura Amarcord, Timișoara, 1995.
98. Rupnik, Marko I., Averințev, Serghei S., *Adam și coasta sa. Spiritualitatea iubirii conjugale*. Traducere de Constantin Hadarag, Editura Ars Longa, Iași, 1998.
99. Belu, Dumitru, *Despre iubire*. Ediție îngrijită de Arhimandrit Vasile Prescure, Editura Omniscop, Craiova, 1997.
100. Zenkovsky, Prof. V. V., *Convorbiri cu tinerii despre sexualitate*. Traducerea Preot Dimitrie Balaur, Editura Bizantină, București, 1998.
101. Fericitul Arhimandrit Epifanie, *Familiei ortodoxe - cu smerită dragoste*. Traducere din limba elenă de Ierom. Ștefan Lacoschiotul, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, 2001.
102. Teșu, Preot Ioan C., *Patima desfrânării și lupta împotriva ei. Frumusețile căsătoriei și ale familiei creștine*, Editura „Credința strămoșească”, Iași, 2003.
103. Idem, *Familia contemporană, între ideal și criză*, cuvânt înainte: prof. univ. dr. Constantin Cucoș, DOXOLOGIA, Iași, 2011.
104. Idem, *Îmbogățiți-vă în Domnul! Bogăția și sărăcia în lumina spiritualității ortodoxe*, Editura „Credința strămoșească”, Iași, 2003.
105. Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cuvinte duhovnicești. IV. Viața de familie*. Traducere din limba greacă de Ierom. Ștefan Nuțescu, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, Editura Evanghelismos, București, 2003.
106. Bunge, Ieromonah Gabriel, *Mânia și terapia ei după avva Evagrie Ponticul sau Vinul dracilor și pâinea îngerilor*. Cuvânt înainte și traducere: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
107. Idem, *Akedia. Plictiseala și terapia ei după avva Evagrie Ponticul sau sufletul în luptă cu demonul amiezii*. Presentare și traducere: diac. Ioan I. Ică jr, Editura DEISIS, Sibiu, 1999.
108. Coman, Pr. Prof. Ioan G., *Mânia și fenomenologia ei în literatura patristică, în volumul Ieromonah Gabriel Bunge, Mânia și terapia ei după avva Evagrie Ponticul sau Vinul dracilor și pâinea îngerilor*. Cuvânt înainte și traducere: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
109. Teșu, Preot Ioan C., *Tristețea - rană grea a sufletului contemporan*, Editura „Credința strămoșească”, Iași, 2005.

CAPITOLUL: ASCEZA POZITIVĂ

110. Cosma, Sorin, *Virtutea și razele ei de lumină*, Editura Banatica, Reșița, 1999.
111. Idem, *Cumpătarea în etica filosofică antică și morală creștină. O încercare de sofrologie creștină*, Editura Helicon, Timișoara, 1999.
112. Teșu, Preot Ioan C., *Virtuțile creștine, cărări spre fericirea veșnică*, Trinitas, Iași, 2001.
113. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Scrieri. Partea întâia*. Traducere de Preot Prof. D. Stăniloae și preot Ioan Buga. Note: Preot Prof. D. Stăniloae. Indice: Preot Ioan Buga, Ed. IBMBOR, București, 1982.
114. Evdochimov, Paul, *Cunoașterea lui Dumnezeu în tradiția răsăriteană. Învățătura patristică, liturgică și iconografică*. Traducerea, prefața și notele Pr. Lect. univ, Dr. Vasile Răducă, Christiana, București, 1995.
115. Matsoukas, Nikos, *Introducere în gnozeologia teologică*. Traducere de Maricel Popa, Editura Bizantină, București, 1997.
116. Calinic Botoșăneanul, *Tanatologie și Nemurire*, Editura Cantes, Iași, 1999.
117. Rose, Seraphim, *Sufletul după moarte. Experiențele „post mortem” contemporane, în lumina învățaturii ortodoxe cu privire la viața de apoi*. Traducere din limba engleză de Constantin Jinga, Anastasia, București, 1996.
118. Felea, Preot Ilarion, *Pocăința. Studiu de documentare teologică și psihologică*, Scara, București, 2001.
119. Vintilescu, Pr. Petre, *Spovedania și duhovnicia*, Alba Iulia, 1995.
120. Bunge, Ieromonah Gabriel, *Părintele duhovnicesc și gnoza creștină după avva Evagrie Ponticul*. Traducere: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2000.
121. Hausherr, Irene, *Paternitatea duhovnicească în Răsăritul creștin*. Prefață: Kallistos al Diokleei. Postfață: P. Tomas Spidlik S.I.. Traducere: Mihai Vladimirescu, Editura DEISIS, Sibiu, 1999.
122. Idem, *Teologia lacrimilor. Plânsul și străpungerea inimii la Părinții răsăriteni cu o antologie de texte patristice*. Traducere: Mihai Vladimirescu. Ediția îngrijită: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2000.
123. Lemeni, Daniel, *Tradiția paternității duhovnicești în spiritualitatea creștină răsăriteană. Un studiu asupra îndrumării spirituale în antichitatea creștină târzie*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2012.
124. Teșu, Preot Ioan C., *Teologia necazurilor*, Christiana, București, 1998.
125. Vlachos, Mitropolit Hierotheos, *Boala și tămăduirea sufletului în tradiția ortodoxă*. În românește de Constantin Făgețan, Editura Sofia, București, 2001.
126. Remete, Preot Prof. Dr. George, *Suferința omului și iubirea lui Dumnezeu*, EIBMBOR, București, 2005.

127. Clement, Olivier, *Cântecul lacrimilor. Eseu despre pocăință*. Traducerea Ileana Brie, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 1999.
128. Idem, *Rugăciunea lui Iisus*. Traducere din limba franceză de Măriuca și Adrian Alexandrescu, EIBMBOR, București, 1997.
129. Clement, O., B. Bobrinskoy, E. Behr-Sigel, M. Lot-Borodine, *Fericita întristare*, traducere din limba franceză de Maria și Adrian Alexandrescu, EIBMBOR, București, 1997.
130. Bădiliță, Cristian, *Călugărul și moartea. Eseu despre imaginea și faptul morții în monahismul egiptean*. Traducere de Ingrid Ilinca, Polirom, Iași, 1998.
131. Racanello, Dario, *Rugăciunea lui Iisus în scrierile starețului Vasile de la Poiana Mărului*. Cuvânt înainte de Arhim. Ioanichie Bălan. În românește de Maria-Cornelia Oros și diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1996.
132. Arhimandritul Sofronie, *Rugăciunea - experiența vieții veșnice*. Traducere și prezentare: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
133. Bunge, Ieromonah Gabriel, *Practica rugăciunii personale după tradiția Sfinților Părinți sau „comoara în vase de lut”*. Cu 22 de desene de Francesco Riganti. Cuvânt înainte și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1996.
134. Arhiepiscop Chrysostomos, *Smerenia în tradiția patristică ortodoxă*. Prolog de Maica Alexandra. Traducere de Remus Rus, Editura Vremea, București, 2002.
135. Cosma, Pr. dr. Sorin, *Despre virtutea cumpătării*, în „Ortodoxia”, XXVIII (1976), nr. 1.
136. Idem, *Valoarea morală a smereniei*, în „Ortodoxia”, XXXI (1979), nr. 2.
137. Idem, *Virtutea smereniei și importanța ei în căutarea unității creștine*, în „Studii Teologice”, XXXVI (1984), nr. 5-6.

CAPITOLUL: ELEMENTE DE MISTICĂ ORTODOXĂ

138. Cabasila, Nicolae, *Despre viața în Hristos*, traducere de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura IBMBOR, București, 2001.
139. Idem, *Tâlcuirea dumnezeieștii Liturghii*, traducere de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Editura IBMBOR, București, 1997.
140. Ică jr., Diac. Ioan I., *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului. Integrala comentariilor liturgice byzantine. Studii și texte*, DEISIS, Sibiu, 2011.
141. Larchet, Jean Claude, *La divinisation de l'homme selon Maxime le Confesseur*, Cerf, Paris, 1996.
142. Stăniloae, Dumitru, *Trăirea lui Dumnezeu în Ortodoxie*. Prefață de pr. prof. Ilie Moldovan. Antologie, studiu introductiv și note de Sandu Frunză, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993.

143. Idem, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*. Cuvânt înainte Arhimandritul Gheorghios Grigoriatul. Prefață Olivier Clement. În românește de Marilena Rusu, Editura DEISIS, Sibiu, 1995.
144. Golitzin, Ieromonah Alexander, *Mistagogia - experiența lui Dumnezeu în Ortodoxie. Studii de teologie mistică*. Traducere și prezentare: diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1998.
145. Bobrinskoy, Preotul Profesor Boris, *Împărtășirea Sfântului Duh*. Traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, EIBMBOR, București, 1999.
146. Evdochimov, Paul, *Înnoirea spiritului. Studii de spiritualitate*, Traducere din limba franceză: Magdalena Mărculescu-Cojocă, Editura Pandora, Târgoviște, 1997.
147. Sfântul Simeon Noul Teolog, *Țelul vieții creștine*. Traducere de Arhimandrit Paulin Lecca după Episcopul Veniamin Mîlov, colecția „Comorile pustiei”, nr. 13, Editura Anastasia, București, 1996.
148. Lossky, Vladimir, *Vederea lui Dumnezeu*. În românește de Maria Cornelia Oros. Studiu introductiv diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1995.
149. Arhimandrit Ilie Cleopa, *Despre vise și vedenii*, Editura Anastasia, 1993.
150. Hierotheos, Mitropolit de Nafpatmos, *Sfântul Grigorie Palama Aghioritul*. Traducere prof. Paul Bălan, Editura Bunavestire, Bacău, 2000.
151. Krivocheine, Arhiepiscopul Basile, *În lumina lui Hristos. Sfântul Simeon Noul Teolog. Viața. Spiritualitatea. Învoățătura*. Traducere din limba franceză de Preot conf. dr. Vasile Leb și Ierom. Gheorghe Iordan, EIBMBOR, București, 1997.
152. Bortaș, Emil, *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru Stăniloae*, Editura Institutului Biblic „Emanuel” din Oradea, 1999.
153. Morariu, Arhimandritul Dosoftei, *Despre Dumnezeiescul Har*, Editura Orthodoxos Kyrseli, Tesalonic, 1999.
154. Mantzaridis, Georgios, *La doctrine de saint Gregoire Palamas sur de deification de l'etre humain*, Lausanne, 1990.
155. Borodine, M.-Lot, *La deification de l'homme selon la doctrine des Peres grecs*, Cerf, Paris, 1969.
156. Idem, *La doctrine de la <<deification>> dans l'Eglise greque jusqu'au XI-e siecle*, în „Revue de l'histoire de religions”, CV (1932), nr. 1.
157. Lossky, Vladimir, *Chip și asemănare* (trad. de Lucian Turcu), în „Studii teologice”, anul XLIII (1991), nr. 1.
158. Meyendorff, Jean, *Initiation a la Theologie Byzantine. L'histoire et la doctrine*. Traduit de l'anglais par Anne Sanglade avec la collaboration de Constantin Andronikof, Les Editions du Cerf, Paris, 1975.
159. Stăniloae, Pr. Prof. Dumitru, *Natură și har în teologia bizantină*, în „Ortodoxia”, XXVI (1974), nr. 3, p. 392-440.

160. Idem, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Editura Omniscop, Craiova, 1993.
161. Idem, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă. Omul și Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991.
162. Idem, *Sfințenia în Ortodoxie*, în „Ortodoxia”, XXXII (1980), nr. 1, p. 33-44.
163. Bria, Preot Prof. Dr. Ion, *Simțirea tainică a prezenței harului după Sf. Simeon Noul Teolog*, în „Studii teologice”, VIII (1956), nr. 7-8.
164. Idem, *Sinergia în teologia ortodoxă*, în „Ortodoxia”, VIII (1956), nr. 1, p. 29-44.
165. Radu, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Îndreptarea și îndumnezeirea omului*, în „Ortodoxia”, XXXIX (1988), nr. 2.
166. Idem, *Mântuirea - a doua creație a lumii*, în „Ortodoxia”, XXXVIII (1986), nr. 2.
167. Semen, Pr. prof. Dr. Petre, *Sfințenia lui Dumnezeu și sfințenia oamenilor în Vechiul și în Noul Testament*, în „Teologie și viață”, II (LXVIII) (1992), nr. 1-3, p. 46-58.
168. Megheșan, Pr. dr. Dumitru, *Sfințenie și îndumnezeire în Teologia ortodoxă*, în „Mitropolia Banatului”, XXXVI (1986), nr. 4, p. 15-21.
169. Mircea, Pr. Ioan, *Îndumnezeirea credinciosului. Mărturii biblice, patristice și cultice ortodoxe*, în „Ortodoxia”, XXVII (1975), nr. 2.
170. Petraru, drd. Gheorghe, *Desăvârșirea omului în Hristos la Sfântul Maxim Mărturisitorul*, în „Mitropolia Moldovei și Bucovinei”, LIX (1983), nr. 7-9.
171. Popa, Protos Ioasaf, *Învățăături patristice de îmbunătățire a vieții morale creștine în Ortodoxie*, în „Ortodoxia”, XLII (1990), nr. 1.
172. Kapsanis, Arhimandritul Gheorghios, *Asceză și îndumnezeire*, Traducere din limba greacă și cuvânt înainte de Pr. Cornel Toma, Editura Marineasa, 2006.
173. Stan, Pr. lect. dr. Nicolae Răzvan, *Sfântul Simeon Noul Teolog, apologetul vieții duhovnicești autentice*, în „Altarul Banatului”, nr. 4-6/2005.
174. Dușe, Pr. Drd. Călin-Ioan, *Îndumnezeirea după Sfântul Simeon Noul Teolog*, în „Orizonturi teologice”, I, nr. 2, iulie-septembrie 2000.
175. Pop, Pr. Drd. Liviu, *Doctrina Sfântului Har la mării Părinți ai secolului al IV-lea*, în „Orizonturi teologice”, I, nr. 2, iulie-septembrie 2000.
176. Iloaie, Diac. Ștefan, *Ascetica și mistica în teologia Părintelui Stăniloae*, în „Studii Teologice”, XLVI (1994), nr. 4-6.
177. Mladin, Prof. N., *Iisus Hristos în viața morală a credincioșilor*, în „Studii Teologice”, V (1953), nr. 9-10.